

اصول قانون اساسی در تونظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل یکصد و شصت و پنجم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۹۱

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۹/۲۰

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل یکصد و شصت و پنجم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۹۱

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۹/۲۰

فهرست مطالب

اصل یکصد و شصت و پنجم.....	۲
۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی	۲
۱-۱. طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست	
جمهوری اسلامی ایران.....	۲
۲-۱. لایحه آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری.....	۲
۳-۱. طرح منع شکنجه	۳
۴-۱. طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور و	
اصلاحیه آن.....	۳
۵-۱. طرح آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی.....	۵
۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران	۵
۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان.....	۵
۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی.....	۵
۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان	۶

اصل یکصد و شصت و پنجم

محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است مگر آنکه به تشخیص دادگاه، علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱- نظر شماره ۶۰۶۱ مورخ ۱۳۶۵/۳/۱ شورای نگهبان در خصوص طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی

۱-۱-۱- تبصره دو ماده بیست و سه^(۱) با اصل ۱۶۵ قانون اساسی مغایرت دارد.

۲-۱- نظر شماره ۷۸/۲۱/۴۶۰۱ مورخ ۱۳۷۸/۲/۱۸ شورای نگهبان در خصوص لایحه آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب ۱۳۷۷/۱۱/۷ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی

۱-۲-۱- بند (۲) و (۴) ماده (۱۸۵)^(۲) مغایر با اصل ۱۶۵ قانون اساسی تشخیص داده شد.

۱. ماده ۲۳- رسیدگی به اتهامات مربوط به تخلفات در رابطه با وظایف و اختیارات رئیس جمهور در صلاحیت دیوان عالی کشور است و در جرایم عادی از طریق دادگاه‌های عمومی دادگستری تهران و با اطلاع مجلس صورت می‌گیرد.

تبصره ۱- در هر کدام از اتهامات نامبرده رسیدگی مستقیماً به وسیله دادگاه انجام گرفته و دادرسی حق دخالت ندارد.

تبصره ۲- کلیه مراحل شکایت و رسیدگی تا قبل از رأی دادگاه مجرمانه بوده و افشای آن به وسیله هر شخص و یا مقامی جرم بوده و موجب اخراج و انفصال دائم از تمامی مشاغل و مناصب قضایی و دولتی است.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۲ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱۹- رسیدگی به اتهامات مربوط به تخلفات در رابطه با وظایف و اختیارات رئیس جمهور در صلاحیت دیوان عالی کشور است و در جرایم عادی از طریق دادگاه‌های عمومی دادگستری تهران و با اطلاع مجلس صورت می‌گیرد.

تبصره- در هر کدام از اتهامات نامبرده رسیدگی مستقیماً به وسیله دادگاه انجام گرفته و دادرسی حق دخالت ندارد.

۲. ماده ۱۸۵- محاکمات دادگاه علنی است به استثنای موارد زیر به تشخیص دادگاه:

۱- اعمال منافی عفت و جرایمی که بر خلاف اخلاق حسنه است.

۲- امور خانوادگی یا دعاوی خصوصی به درخواست هر یک از طرفین.

۳- علنی بودن محاکمه مخل امنیت یا احساسات مذهبی باشد.

۳-۱. نظر شماره ۸۱/۳۰/۶۶۲ مورخ ۱۳۸۱/۳/۱۶ شورای نگهبان در خصوص طرح منع شکنجه^(۱) مصوب ۱۳۸۱/۲/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۳-۱- اطلاق ماده (۹)^(۲) در خصوص لزوم علنی بودن در مواردی که مربوط به استثنائات اصل ۱۶۵ قانون اساسی است، مغایر این اصل شناخته شد.

۴-۱. نظر شماره ۸۶/۳۰/۲۵۱۰۶ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۴ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن

→

۴- علنی بودن محاکمه موجب هتک حیثیت و شرف متهم یا دیگری باشد.

تبصره ۱- منظور از علنی بودن محاکمه، عدم ایجاد مانع جهت حضور افراد در دادگاه می باشد لکن انتشار آن در رسانه های گروهی قبل از قطعی شدن حکم، مجاز نخواهد بود و متخلف از این تبصره به مجازات مفتري محکوم می شود.

تبصره ۲- اخلال نظم دادگاه از طرف متهم یا سایر اشخاص موجب غیر علنی شدن محاکمه نیست و باید به گونه مقتضی نظم برقرار شود. رئیس دادگاه می تواند کسانی را که باعث اخلال نظم می شوند از یک تا پنج روز توقیف نماید. دستور دادگاه قطعی است و فوری به اجرا گذارده خواهد شد. دادگاه پیش از شروع به رسیدگی مفاد این تبصره را به اشخاصی که در دادگاه حاضرند یادآور می شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۸/۳/۱۱ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا: ماده ۱۸۸- محاکمات دادگاه علنی است به استثنای موارد زیر به تشخیص دادگاه:

۱- اعمال منافای عفت و جرایمی که بر خلاف اخلاق حسنه است.

۲- امور خانوادگی یا دعوای خصوصی به درخواست طرفین

۳- علنی بودن محاکمه مخل امنیت یا احساسات مذهبی باشد.

تبصره ۱- منظور از علنی بودن محاکمه، عدم ایجاد مانع جهت حضور افراد در دادگاه می باشد لکن انتشار آن در رسانه های گروهی قبل از قطعی شدن حکم، مجاز نخواهد بود و متخلف از این تبصره به مجازات مفتري محکوم می شود.

تبصره ۲- اخلال نظم دادگاه از طرف متهم یا سایر اشخاص موجب غیر علنی شدن محاکمه نیست و باید به گونه مقتضی نظم برقرار شود. رئیس دادگاه می تواند کسانی را که باعث اخلال نظم می شوند از یک تا پنج روز توقیف نماید. دستور دادگاه قطعی است و فوری به اجرا گذارده خواهد شد. دادگاه پیش از شروع به رسیدگی مفاد این تبصره را به اشخاصی که در دادگاه حاضرند یادآور می شود.

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح اجرای اصل سی و هشتم (۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. ماده ۹- رسیدگی به جرائم موضوع این قانون خارج از نوبت و به صورت علنی انجام می شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۱/۹/۲۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۹- رسیدگی به جرائم موضوع این قانون خارج از نوبت با رعایت اصل یکصد و شصت و پنجم (۱۶۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به صورت علنی انجام می شود.

مصوب ۱۳۷۵، مصوب ۱۳۸۶/۸/۲۲ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی

۱-۴-۱- اطلاق بند (ه) ماده (۹)،^(۱) نسبت به اعلام مورد قبل از طی مراحل قانونی، خلاف موازین شرع و نیز مغایر اصل ۱۶۵ قانون اساسی شناخته شد.

۱. ماده ۹- متن زیر جاگزین ماده (۱۱) قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور می‌گردد:

ماده ۱۱- سازمان می‌تواند در موارد زیر نیز اقدام نماید:

الف- ...

ه- اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی عمومی از طریق رسانه‌های عمومی به منظور ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۷/۱/۲۷ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

عبارت زیر به انتهای بند (ه) ماده (۱۱) اصلاحی اضافه شد:

«با رعایت قانون اصلاح تبصره (۱) ماده (۱۸۸) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب ۱۳۷۸ و الحاق سه تبصره به آن مصوب خرداد ۱۳۸۵».

[*] قانون اصلاح تبصره (۱) ماده (۱۸۸) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب ۱۳۷۸ و الحاق سه تبصره به آن مصوب ۱۳۸۵/۳/۲۴ مجلس شورای اسلامی: «ماده واحده- اصلاحات ذیل در ماده (۱۸۸) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب ۱۳۷۸ به عمل می‌آید:

الف- تبصره (۱) ماده (۱۸۸) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۱- منظور از علنی بودن محاکمه، عدم ایجاد مانع جهت حضور افراد در جلسات رسیدگی است. خبرنگاران رسانه‌ها می‌توانند با حضور در دادگاه از جریان رسیدگی گزارش مکتوب تهیه کرده و بدون ذکر نام یا مشخصاتی که معرف هویت فردی یا موقعیت اداری و اجتماعی شاکی و مشتکی عنه باشد منتشر نمایند. تخلف از حکم قسمت اخیر این تبصره در حکم افتر است.

ب- تبصره های ذیل به عنوان تبصره‌های (۳)، (۴) و (۵) به ماده (۱۸۸) الحاق می‌گردد:

تبصره ۳- در موارد محکومیت قطعی به جرم ارتکاب اختلاس، ارتشا، مداخله یا تبانی یا اخذ پورسانت در معاملات دولتی، اخلال در نظام اقتصادی کشور، سوء استفاده از اختیارات به منظور جلب منفعت برای خود یا دیگری، جرایم گمرکی، جرایم مالیاتی، قاچاق کالا و ارز و به طور کلی جرم علیه حقوق مالی دولت، به دستور دادگاه صادرکننده رأی قطعی خلاصه متن حکم شامل مشخصات فرد، سمت یا عنوان، جرایم ارتكابی و نوع و میزان مجازات محکوم علیه به هزینه وی در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار و عنداللزوم یکی از روزنامه‌های محلی منتشر و در اختیار سایر رسانه‌های عمومی گذاشته می‌شود مشروط به آنکه ارزش عواید حاصل از جرم ارتكابی یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال یا بیشتر از آن باشد.

تبصره ۴- مرجع تجدیدنظر موظف است حداکثر ظرف مدت شش ماه به پرونده‌های موضوع این ماده رسیدگی و حکم صادر نماید. در صورت تأخیر بدون عذر موجه، قضات شعبه رسیدگی‌کننده به مجازات انتظامی از درجه (۴) به بالاتر محکوم می‌شوند.

تبصره ۵- هریک از مقامات قضایی یا اجرایی که از تکلیف موضوع این ماده تخلف نماید یا به نحوی از انحاء مانع از اجرای آن گردد به مجازات مقرر در ماده (۵۷۶) قانون مجازات اسلامی محکوم خواهد شد.]

۵-۱. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۱۲۹۴ مورخ ۹۳/۴/۷ شورای نگهبان در خصوص طرح آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی

۱-۵-۱- در ماده (۶۸)،^(۱) از آنجا که بر اساس اصل ۱۶۵ قانون اساسی، اصل بر برگزاری محاکمات به صورت علنی است مگر اینکه به تشخیص دادگاه علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی طرفین دعوا تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد، لذا این ماده، مغایر اصل ۱۶۵ قانون اساسی شناخته شد.

۲-۵-۱- اطلاق بند (ت) ماده (۹۱)،^(۲) نسبت به مواردی که ارائه اطلاعات مذکور در آراء، خلاف عفت عمومی یا امنیت ملی باشد، اشکال دارد.

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۱. ماده ۶۸- رسیدگی در دادگاه نظامی زمان جنگ غیر علنی است مگر آنکه دادگاه، علنی بودن آن را ضروری تشخیص دهد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا: ماده (۶۸) حذف می‌شود.

۲. ماده ۹۱- قوه قضائیه موظف است اطلاعات زیر را از طریق «درگاه ملی قوه قضائیه» ارائه و آنها را روزآمد نگه دارد.

الف- ...

ت- آراء صادره از سوی محاکم به صورت برخط (آنلاین) برای تحلیل و نقد صاحب‌نظران و متخصصان با حفظ حریم خصوصی اشخاص

ث- ...

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا: در بند (ت) ماده (۹۱)، بعد از عبارت «از سوی محاکم» عبارت «در صورتی که به تشخیص قاضی اجرای احکام خلاف عفت عمومی یا امنیت ملی نباشد» اضافه می‌شود.

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال وقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
را ایا تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قمری،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir